

Jun

DOGADAJI OPŠTEG KARAKTERA

1. jun — Po naređenju VS NOV i POJ formirana 11. udarna divizija NOVJ, u čiji su sastav ušli 5. i 12. krajiška NOU brigada i Banjalučki i Kozarski NOP odred. (Formirana je kao 12. udarna divizija NOVJ, a preimenovana je 19. avgusta 1943. u 11. udarnu diviziju NOVJ.)
2. jun — Sanitetski odsek VŠ NOV i POJ dostavio listu potrebnih količina raznih lekova i sanitetskog materijala koje Vrhovni štab treba da traži od saveznika za jedinice NOV i POJ.
3. jun — U s. Mratinju (na Pivi) VS NOV i POJ i CK KPJ održali savetovanje i odlučili da 1. i 2. proleterska udarna divizija NOVJ obrazuju Severnu grupu, a 3. udarna i 7. divizija NOVJ Južnu grupu za proboj i da se proboj iz okruženja izvrši divergentnim pravcima: 1. proleterska udarna divizija NOVJ pravcem Košur — s. Vrbnica, 2. proleterska udarna divizija NOVJ pravcem s. Suha — Gornje bare — Konjske vode, a 3. udarna i 7. divizija NOVJ. sa ranjenicima, ka pl. Ljubišnji, pi. Sinjajevini ili pi. Goliji.
5. jun — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio 1. bosanskom udarnom korpusu NOVJ da svojim delovima iz srednje Bosne što brže nastupa u pravcu Trnova radi prihvata jedinica Glavne operativne grupe koje su se probijale iz okruženja na Sutjesci.
- VS NOV i POJ naredio Stabu 2. bosanskog udarnog korpusa NOVJ da jednu lako pokretljivu taktičku grupu uputi u rejon Ivan-sedla. sa zadatkom da preseče prugu Sarajevo — Mostar i olakša nastupanje dela snaga Glavne operativne grupe VS u pravcu srednje Bosne.
6. jun — Ministarstvo rata V. Britanije obavestilo svoju vladu da raspolaže podacima da su se četnici u Hercegovini i Crnoj Gori »bezizlazno kompromitovali« saradnjom sa okupatorom, a da su »dobro organizovani partizani« vodili borbe i vezivali snage Osovino tokom skorašnjih borbi na crnogorsko-hercegovačkom području.
- Po naređenju Vrhovnog štaba NOV i POJ rasformirana 3. dalmatinska NOU brigada i njenim ljudstvom popunjene jedinice 1. i 2. proleterske udarne divizije NOVJ.
- VŠ NOV i POJ naredio Stabu Južne grupe za proboj da obustavi prebacivanje 3. udarne i 7. divizije NOVJ na levu obalu r. Pivo i da teže ranjenike skloni na pl. Durmitor i u dolini Pive a ostale prebaci preko r. Tare na pl. Ljubišnju.
7. jun — VS NOV i POJ ponovo naredio Štabu Južne grupe za proboj da se 3. udarna divizija NOVJ sa lakšim ranjenicima prebaci na levu obalu Pive i da ubrza pokret ka r. Sutjesci, a da teške ranjenike posakriva na Pivskoj planini.
9. jun — Delegat VŠ NOV i POJ pri Štabu Južne grupe za proboj Milovan ĐUas obavestio VS da se 3. udarna divizija NOVJ i Centralna bolnica VŠ neće probijati sa Pivske planine ka Sutjesci, kako je bilo naređeno, već prema Sandžaku. Međutim, pokušaj prebacivanja preko r. Tare kod s. Uzlupa nije uspeo, pošto su desnu obalu čvrsto držale jake snage domobranske 4. lovačke brigade i delovi Italijanske divizije »Taurinenze«. Tom prilikom se utopio zamenik komandanta 1. dalmatinske NOU brigade Gojko Ujdurović, narodni heroj.
9. jun — U šumi Milinklade (u dolini r. Hrčavke) nemačka eskadrila bombardovala VŠ NOV i POJ u pokretu. Ranjen je vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito, a poginuli su šef Vojne misije Velike Britanije pri VŠ NOV i POJ kapetan inž. Bil Stjuart i pratilac Vrhovnog komandanta Đuro Vujović Španac, narodni heroj. Nešto kasnije podlegao je ranama komandant 4. proleterske NOU brigade Vasilije Đurović Vako, narodni heroj, koji je ranjen kada se u jedinicu vraćao primivši zadatak od Vrhovnog komandanta.

1943. jun

DOGAĐAJI OPSTEG KARAKTERA

jun 1943.

- jun* — Komandant nemačkih trupa u Hrvatskoj obavestio Štab nemačke 1. brdske divizije da je pouzdano utvrđeno da se među okruženim jedinicama NOV i POJ na Sutjesci nalazi i vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito i naredio da se svim jedinicama ponovo podvuče važnost naređenja: Nijedan čovek sposoban za vojnu službu ne sme živ da napusti obruč*.
25. jun — Glavna operativna grupa VŠ izbila na pl. Jahorinu, čime je praktično završena bitka na Sutjesci. U s. Dugoj Njivi (kud Foče), Vrhovni štab NOV i POJ odlučio je da cela ta operativna grupa preduzme protivofanzivu u istočnu Bosnu.
16. jun — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio štabovima divizija i brigada Glavne operativne grupe VŠ-a da odlučno spreče labavljenje discipline u jedinicama i da sa kontrolnim odeljenjima preduprede nepravilno pribavljanje hrane, do čega je mestimično dolazilo kao posledica dugog gladovanja.
17. jun — Britanski ministar Inostranih poslova Antoni Iden vodio razgovore sa predsednikom izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije u Londonu o snazi NOP-a i odnosu naroda prema NOB-u. ističući da su široke mase Jugoslavije primile NOP u prvom redu zbog njegove demokratske platforme i široke akcije za nacionalno oslobođenje. Iden je krilikovao politiku izbegličke vlade i zahtevao da vlada odredi nova politička i nacionalna načela koja bi mase prihvatile.
- M- jun* — Postignut sporazum između vlade nemačkog Rajha i vlade Carevine Bugarske da bugarska vojska preuzme okupaciju Srbije sve do Dunava, sem Beograda sa bližom okolinom i Bora koji su zadržani pod nemačkom upravom. U tom cilju, bugarski 1. okupacioni korpus u Srbiji pojačan je još jednom (četvrtom) divizijom.
- Bojeći se prodora Glavne operativne grupe VŠ NOV i POJ, Štab domobranskog 3. korpusa naredio da se napuste sva manja uporišta u istočnoj Bosni.
- Clan Politbiroa CK KPJ i VŠ NOV i POJ Edvard Kardelj uputio CK KP Slovenije pismo u kome izlaže političko-partijska i vojno-organizaciona Iskustva centralnih rukovodećih tela Hrvatske koja mogu korisno poslužiti CK KP Slovenije i GŠ NOV i PO za Sloveniju.
19. jun — Clan VŠ NOV i POJ Edvard Kardelj obavestio vrhovnog komandanta NOV i POJ Josipa Broza Tita o povoljnoj vojnoj i političkoj situaciji u Sloveniji i o slanju dve brigade u deo Slovenije pod nemačkom okupacijom u cilju vođenja dejstava i mobilizacije na tom području, te tražio odobrenje za formiranje divizija i ukidanje operativnih zona.
- Clan Politbiroa CK KPJ Edvard Kardelj pismom upoznao Izvršni odbor Osvobodilne fronte Slovenije o radu I zasedanja ZAVNOH-a i o početku pregovora sa predstavnicima HSS, te preneo poziv da nekoliko članova Izvršnog odbora poseti ZAVNOH.
- Clan Politbiroa CK KPJ i VŠ NOV i POJ Edvard Kardelj obavestio GŠ NOV i PO za Sloveniju da će tamo uskoro prispeti oficiri za vezu iz Vrhovne komande savezničkih snaga za Bliski istok.
20. jun — Komandant nemačkih trupa u Hrvatskoj uputio nemačkoj Vrhovnoj komandi oružanih snaga izveštaj o borbama i iskustvu tokom operacije Svare* (tzv. pete neprijateljsko ofanzive), u kome ističe -da su komunističke snage pod Titovom komandom odlično organizovane, vesto vođene i da raspolažu borbenim moralom koji izaziva čuđenje. Neprijateljsko komandovanje bilo je izvanredno gipko i — takođe i u odbrani — aktivno... Komunistima je uvek polazilo za rukom da koristeći mrak, maslu i kišu nadoknade nedostatak teškog naoružanja i dođu na otslojanje bliske borbe — prsa u prsa. Pri ovome su se pokazali kao fanatični, krajnje uporni, dobri borci, koji odlično poznaju teško planinsko zemljište.. «
- Po naređenju VŠ NOV i POJ 1. slavonski korpus NOVJ preimenovan u '1 hrvatski korpus NOVJ.
21. jun — Izbeglička Vlada Kraljevine Jugoslavije izdala deklaraciju o budućem uređenju Kraljevine Jugoslavije na principu trijallističkog federalizma.
22. jun — Clan VŠ NOV i POJ Edvard Kardelj izvestio vrhovnog komandanta NOV i POJ Josipa Broza Tita o spuštanju trojice engleskih padobranaca u Slovenačkom primorju i o pregovorima predstavnika GS NOV i PO za Sloveniju sa Štabom italijanskog 11. armijskog korpusa o razmeni zarobljenika i ranjenika

1943 jun

BOSNA I HERCEGOVINA

jun 1943.

23. jun U Londonu, pod predsjedništvom predsjednika vlade V. Britanije Vinstona Cerčila, održana konferencija štabova britanske armije povodom utvrđivanja planova za operacije u Italiji i na Mediteranu. Rešeno je da se zamoli VS NOV i POJ da delom snaga sadejstvuje sa savezničkim snagama napadajući na komunikacije u Sloveniji, i da pojačanom aktivnošću na jugoslovenskom ratištu priveže nemačke snage, da ove ne bi bile upotrčbljene za protivudar u Italiji.
- Londonska štampa objavila prve informacije o vrhovnom komandantu NOV i POJ Josipu Brozu Titu.
24. jun Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio Štabu I. bosanskog udarnog korpusa NOVJ da ofanzivnim dejstvom na neprijateljska uporišta duž pruge Zenica — Doboj olakša napad Glavne operativne grupe VŠ NOV i POJ na neprijateljske garnizone u istočnoj Bosni.
25. jun Predstavnici HSS u inostranstvu Krnjević i Sutej izjavili u Londonu da će saradivati u svakoj novoj izbegličkoj vladi koja bude priznala sporazum Cvetković — Maček i koja odobri budžet Banovine Hrvatske.
26. jun U Londonu obrazovana nova izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije, sa Mišom Trifunovićem na čelu, u kojoj su bili zastupljeni predstavnici svih političkih grupa u emigraciji.
27. jun Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito obavestio člana Vrhovnog štaba Edvarda Kardelja da odobrava formiranje divizija NOVJ u Sloveniji.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito obavestio GŠ NOV i PO za Hrvatsku o uspešnom proboju Glavne operativne grupe iz okruženja i upozorio ga na novu neprijateljsku taktiku: postavljanje zaseda i zaposedanje istaknutih tačaka i puteva po dubini teritorije.
30. jun Kod Klادنja iz aviona spuštena prva pošiljka sanitetskog materijala za NOV i POJ. koju je preko britanske vojne misije uputila Vrhovna komanda savezničkih snaga za Sredozemlje.
- Po naređenju VŠ NOV i POJ rasformirana 16. brigada 7. divizije NOVJ, a njenim ljudstvom popunjena 7. i 8. brigada iste divizije.
- Jun k. Štab domobranskog 3. korpusa, zbog uspeha jedinica Glavne operativne grupe VŠ NOV i POJ u istočnoj Bosni, tražio od komandanta nemačkih trupa u Hrvatskoj generala Rudolfa Letersa i od Ministarstva oružanih snaga NDH da se preduzmu nova ofanzivna dejstva u istočnoj Bosni, te okruže i unište snage NOV između Zvonika, r. Spreče, s. Osječana, Vareša, Sokolca i Srebrnice.

BOSNA I HERCEGOVINA

1. jun Kod s. Vijačana (blizu Prnjavora) 5. krajiška NOU brigada razbila ojačani 2 bataljon 1. puka domobranske 4. pešadijske divizije i ostatke odbacila prema Prnjavoru.
112. jun Delovi 4. i 10. udarne divizije NOVJ napali posadu Glamoča. Zbog jakog otpora neprijatelja i zbog velikih gubitaka (15 poainulih i 25 ranjenih) napad je u zoru obustavljen.
3. jun Na Borovnom (u ciiini r. Sutjeske) dva bataljona 1. proleterske NOU brigade razbili jednu četu 2. bataljona 734. puka nemačke 104. lovačke divizije, zaplenivši 5 p. mitraljeza.
4. jun Kod s. Vijačana (blizu Prnjavora), u oštroj susretnoj borbi, dva bataljona 4. krajiške NOU brigade 5. udarne divizije NOVJ sprečili prodor nemačke borbene grupe »Huve« — nepotpunog bataljona 721. puka 114. lovačke divizije — prema s. Pribinću. Poginuo je politički komesar 3. bataljona Ante Rukavina, narodni heroj.
5. jun Prva proleterska udarna divizija NOVJ (1. proleterska. 3. krajiška. 6. istočnobosanska, Majevička NOU brigada i dva bataljona 2. proleterske NOU brigade), podržana sa dva diviziona artiljerije,¹ napala glavninu nemačke 118. lovačke divizije i pokušala da proširi mostobran na Sutjesci i otvori povoljniji pravac za proboj preko s. Popova Mosta i s. Vrbnice. Nemačke borbene grupe Gertler i »Tribukajt • 118. lovačke divizije uz gubitke od nekoliko stotina mrtvih, održale su Košur i

¹ Pošto je utrošena skoro sva municija, oru.1a oba divizona (1 i 1. proleterske udarne divizije NOVJ) zakopana su

1943. jun

ostale utvrđene položaje na levoj obali Sutjeske; međutim, 1. proleterska divizija je u rejonu s. Mrkalji — Borovno uništila nemački mostobran na desnoj obali Sutjeske i time obezbedila nešto slabiji pravac proboja preko s. Krekova, odnosno uz Usovački potok. Pored ostalih kod s. Popova Mosta smrtno je ranjen komandant 1. bataljona Majevičke NOU brigade Milinko Cvitković a kod Borovna je poginuo vodnik Fočanske omladinske čete 3. bataljona 1. proleterske NOU brigade Serif Lojo, narodni heroji.

- Nemačka borbena grupa »Anaker« (glavnina 738. puka 118. lovačke divizije, u toku borbi ojačana delovima puka »Brandenburg« i 659. pionirskog motorizovanog bataljona, podržavana delom artiljerije nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«) napadom preko pl. Tovarnice pokušala da levom obalom Sutjeske izbije u rejon s. Tjentišta. Upornom aktivnom trodnevnom odbranom, uz gubitke od oko 235 poginulih i nestalih, 2. dalmatinska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOV.T održala je položaje u rejonu katuna Bare i time, po oceni Vrhovnog komandanta NOV i POJ, »odigrala presudnu ulogu u povlačenju naše glavnine preko tjesnaca Sutjeske«, zbog čega je pohvaljena. Brigada je 8. juna ojačana Majevičkom brigadom (takođe iscrpljenom), ali ih je neprijatelj (sada ojačan i pešadijskim delovima 7. SS divizije) pred veče odbacio na liniju M. i V. Siljevića — Stoca. gde su se zadržale do 9. juna, kada je VS NOV i POJ naredio napuštanje odbrane na ovom pravcu. Poginuli su, između ostalih, komandir čete Boško Zunić i politički komesar čete Drago Marković (oba iz 2. dalmatinske NOU brigade), narodni heroji.

7. jun

- U rejonu šume Milinklade 1. i 4. bataljon 2. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ sprečili prodor dvaju bataljona nemačke 118. lovačke divizije uz dolinu r. Hrčuvke. Od bombi koje su na položaje 2. proleterske udarne brigade bacile dve nemačke eskadrile¹ poginuli su zamenik komandira 3. čete 1. bataljona 2. proleterske NOU brigade Milun Ivanović i, kod s. Krekova, komandant 6. bataljona 1. proleterske NOU brigade Milan Sarac, narodni heroji.

9. jun

- U međurečju Sutjeske i Hrčavke delovi nemačke 118. lovačke i 7. SS divizije »Princ Eugen« pokušali da ovladaju grebenom, čime bi preskikle Glavnu operativnu grupu NOVJ i prekinule svaku vezu između Severne i Južne grupe za proboj. Neprijatelj je u toku dana ovladao s. Suhom, s. D. Barama 1 Medveđom planinom s juga i s. Krekovima i Millnkladom sa severa. Međutim, delovi 2. dalmatinske, 2. i 4. proleterske, 6. istočnobosanske i 10. hercegovačke NOU brigade su održali uzak pojas grebena između Tisovog brda. Pleća, k. 1349 i Kazana, s jedne, i Milinklade, Ozrena i s. Tjentišta, sa druge strane. Na taj su način izvučeni svi delovi 2. proleterske udarne divizije NOVJ i u toku noći obezbeđen prihvata 7. divizije NOVJ.

9. jun

- Na Kozari počela dvodnevna okružna konferencija KPJ za Kozaru, kojoj je prisustvovalo 127 delegata. Pošto je pretreseno stanje svih partijskih organizacija, odlučeno je da se preduzmu mere za obnovu organa narodne vlasti i za brzu popunu Kozarskog NOP odreda, da bi ovaj mogao primiti zadatke 5. krajiške NOU brigade.

9/10. jun

- Sedma divizija NOVJ. sa oko 600 lakih ranjenika Centralne bolnice VS NOV i POJ.¹ između Kazana i s. Tjentišta prešla r. Sutjesku. Na Tisovom brdu (k. 1378) i Ozrenu (k. 1405) divizija prihvaćena od delova 4. proleterske i 6. istočnobosanske NOU brigade je ušla u sastav Severne grupe za proboj.

10. jun

- Na položajima Balinovac — Konjske vode — Rađomišlje (južno od s. Jeleča, na komunikaciji Kalinovik — Foča) 1. proleterska udarna divizija NOV.T samoinicijativno razbila delove nemačke 369. legionarske divizije i time stvorila uslove za proboj Glavne operativne grupe VS NOV i POJ iz okruženja na Zelengori. Zbog toga je pohvaljena od Vrhovnog komandanta NOV i POJ.

- Delovi nemačke 118. lovačke i 369. legionarske pešadijske divizije, uz podršku avijacije,³ pokušali da u rejonu katuna ZamrSten (na pl. Zelengori) preseku stazu kojom se iz doline r. Sutjeske i r. Hrčavke probijala Glavna operativna grupa VS NOV i POJ. Međutim, 3. bataljon 4. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ, kao bočna osiguranja upornom odbranom na Ljubinom grobu⁴ 1 na Košuti, slomili su mnogobrojne juriše neprijatelja I obezbedili izvlačenje Glavne operativne grupe NOVJ. U tim borbama je 3. bataljon 4. proleterske NOU brigade izgubio trećinu boraca, a u 1. četi 1. bataljona 2. proleterske NOU brigade u stroju je ostalo svega 9 boraca. Za upornost u odbrani, Prezidijum Narodne skupštine FNR-T odlikovao je (posle rata) 2. četu 3. bataljona 4. proleterske NOU brigade Ordenom zasluga za narod I reda.⁵

¹ Toga dana, podržavajući trupe na /emlJI (u operaciji 'Svare*), nemačko vazduhoplovstvo je izvršilo % avlopolela, od čega 78 borbenih.

² Deo lakih ranjenika koji nije stigao da u toku noći pregazi Suljesku tuu Je u svitanje odsečen I uglavnom zarobljen I pohijen.

³ Tog dana Je izvršenu 78 aviopoleta, od čega 83 borbenih. Delovi 2 proleterske NOU brigade uništili su Jedan avion

⁴ Kako Je neprijatelj prosteteljivaa kolonu u bolnici 4 proleterske NOU brigade ponovo je teško ranjen zamenik komandant, bataljona Vojin Katnlc, narodni heroj Da IH bi bio teret Jedinici, on je Izvršio samoubistvo

* .Samo preko nas mrtvih Nijemci mogu proći — glasila Je poruka te čele

- Li rejonu s. Tjentišta spojile se nemačka 118. lovačka divizija i 7. SS divizija Princ Eugen« i lime potpuno zatvorile obruč na Sutjesci. (U dolini r. Pive i na visoravni Vučevu ostala je samo 3. udarna divizija NOVJ s teškim ranjenicima Centralne bolnice VS NOV i POJ.)
  - Naredbom Štaba 12. udarne divizije NOVJ, iz Banjalučkog NOP odreda izdvojen Prnjavorski bataljon i od njega formiran Prnjavorski NOP odred.
  - Na Vučevu (visoravni pod pl. Magličem), od nemačke avionske bombe, poginuo komandir čete u Mostarskom bataljonu 10. hercegovačke NOU brigade Rifai Frenjo, narodni heroj.
- U. jun*
- Kod s. Dragaljevca (na putu Brčko — Bijeljina) Majevički NOP odred, ojačan 1. bataljonom 2. vojvodanske NOU brigade, zarobio domobranski 3. pešadijski puk (bez 2. bataljona): 1256 vojnika i oficira s kompletnim naoružanjem (3 topa, **1.000** pušaka, 16 mitraljeza, 40 p. mitraljeza).
  - Kod s. Govze 3. krajiška udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ napala i u petočasovnoj borbi razbila borbenu grupu »Hene* 369. legionarske divizije i odbacila glavninu u s. Jeleč, dok se veliki broj raspršio po šumi. Zaplenjena su 2 minobacača 105 mm, 2 mitraljeza i 4 laka minobacača.
  - Kod s. Tjentišta 1. dalmatinska NOU brigada (bez 2. bataljona, a ojačana 1. bataljonom 5. crnogorske NOU brigade), kao prvi ešelon 3. udarne divizije NOVJ, razbila manje delove nemačke 118. lovačke divizije i forsirala r. Sutjesku. Po padu mraka, kada je trebalo da se nastavi prebacivanje glavnine 3. udarne divizije I ranjenika, neprijatelj je iznenadnim protivnapadom povratio izgubljene položaje. Brigada se, po delovima, probila prema Vrbničkim kolibama.
- 12. jun*
- Delovi 1. proleterske udarne divizije NOVJ razbili po jedan bataljon 724. puka 104. nemačke lovačke divizije i 369. puka nemačke 369. legionarske divizije i zauzeli s. Rataj i s. Jeleč (na putu Kalinovik — Foča). Međutim, udarom u leđa preko I-lusad-planine neprijatelj je ponovo zauzeo s. Jeleč.
  - Delovi nemačke 118. lovačke divizije i 7. SS divizije »Princ Eugen«, napadom od Borovna i s. Suhe prema Dragoš-sedlu, pokušali da glavninu 3. udarne divizije NOVJ odbace iz doline Sutjeske na visoravan Vučevo. Protivnapadom 5. crnogorske NOU brigade, Mostarskog bataljona i divizijske prateće čete napad je odbijen, ali je zbog toga ponovno forsiranje Sutjeske odloženo za celu noc.
  - Kod Karaule-gore u rejonu Komar-sedla, prelazeći komunikaciju Travnik — D. Vaku, jedinice 5. udarne divizije NOVJ uništile četu pionirskog bataljona nemačke 373. legionarske divizije i odbile intervenciju delova izviđačkog 1. 3. bataljona 384 puka iste divizije iz Jajca i Travnika. Poginulo je 111, ranjeno 70 i zarobljeno 53 neprijateljska vojnika, a zaplenjeno 9 p. mitraljeza, 80 pušaka i automata.
- 13. jun*
- Na odseku s. Ocrkavlje — s. D. Budanj, probojem 1. proleterske NOU brigade, Glavna operativna grupa VŠ NOV i POJ počela forsiranje r. Bistrice i prelazak preko komunikacije Kalinovik — Foča. Taj prelazak preko reke i dnima, pod neprekidnom vatrom sa zemlje i iz vazduha (117 aviopoleta), završen je idućeg dana po podne. Pri probiju neprijateljskog obruča razbijeni su znatni delovi nemačke 369. legionarske divizije i 724. puka nemačke 104. lovačke divizije i jedna tenkovska četa. Gubici Glavne operativne grupe bili su takođe veliki. Među ostalim, poginuli su član AVNOJ-a i PK KPJ za BiH i rukovodilac politodela 10. hercegovačke NOU brigade Boriša Kovačević Šćepan, komandant 7. brigade 7. divizije NOVJ Nikola Maraković Nina, i član politodela 4. proleterske NOU brigade Risto Lekić, a smrtno je ranjen komandant bataljona u 4. proleterskoj NOU brigadi Nenad Rakočević, narodni heroji.
  - U rejonu s. Tjentišta r. Sutjesku forsirala glavnina 3. udarne divizije NOVJ (3. proleterska (Sandžacka), 5. crnogorska udarna bez 1. bataljona, 2. bataljon 1. dalmatinske i Mostarski bataljon 10. hercegovačke NOU brigade, ukupno 1.500—1.800 boraca) sa oko 700 teških ranjenika Centralne bolnice VŠ NOV i POJ. Svi pokušaji ove divizije da u toku dana proširi mostobran ostali su bez uspeha zbog višestruke nadmoćnosti neprijatelja, uprkos obostrano vrlo visokim gubicima. Više nego prepolovljene, jedinice su se sledeća dva dana, po delovima i grupicama, probile prema Zelengori. Sandžaku i Borču, dok su nemačke jedinice poubijale najveći broj ranjenika, bolesnika i sanitetskog osoblja. Poginulo je i jedanaest narodnih heroja: legendarni komandant Sava Kovačević, njegov kurir Veselin Durović Aga i obveštajni oficir 3. udarne divizije NOVJ Dušan Bojović, zamenik komandanta 3. proleterske NOU brigade Momčilo Stanojević; politički komesari 2. i 3. bataljona Stevo Baljević i Nikola Lješковиć. referent saniteta brigade Marko Baletić. komandiri četa Veljko Aleksić i Bajo Prelević, svi iz 5. crnogorske NOU brigade; komandir čete Mostarskog bataljona 10. hercegovačke NOU brigade Šefik Obad i pomoćnik političkog komesara čete u 1. proleterskoj NOU brigadi, teški ranjenik. Hamid Baširević.

- Po naređenju VS NOV i POJ, IU. hercegovačka NOU brigada, posle proboja preko r. Bistrice, odvojila se od Glavne operativne grupe VS NOV i POJ i iz s. Mrežice (kod Foče), preko pl. Treskavice, počela proboj u Hercegovinu, da bi tamo oživljavala borbu i razvlačila neprijateljske snage.¹
- 13/14. jun — U rejonu Kazani — Ravno borje, prilikom prelaza preko r. Sutjeske kod s. Tjen-tišta, poginuo član Izvršnog odbora AVNOJ-a Veselin Masleša, narodni heroj.
14. jun — U rejonu katuna Lučke i Vrbničke kolibe (na pl. Zelengori) prikupila se glavna razbijene 3. udarne divizije NOVJ (Stab divizije, 1. dalmatinska NOU brigada bez 2. bataljona, 5. crnogorska NOU brigada bez dva bataljona i 5. bataljon 3. proleterske NOU brigade, divizijska baterija i nekoliko stotina pokretnih ranjenika i tifu-sara iz Centralne bolnice VŠ NOV i POJ). Divizija je zatim, izvršivši reorganiza-ciju, nastavila pokret i posle sedam dana na Romaniji ušla u sastav Glavne opera-tivne grupe VŠ NOV i POJ. Ostale jedinice su se probile u dva pravca: glavna 3. proleterske NOU brigade na Vučeva, a odatle preko Pive i Tare u Sandžak; ne-koliko stotina boraca i ranjenika, čiju su većinu sačinjavali Mostarski bataljon 10. hercegovačke NOU brigade i 2. bataljon 1. dalmatinske NOU brigade, preko Maglica u s. Izgore.
- Po jedna pukovska borbena grupa nemačke 114. lovačke i 373. legionarske i domo-branske 4. pešadijske divizije, te glavna četničkog Srednjobosanskog korpusa (ukupno 10.000 — 12.000 vojnika) iz Banje Luke, Kotor-Varoši, Teslića, Dervente i Prnjavora počeli koncentričan napad (operacija »Pfungsten«) na 12. udarnu diviziju 2. bosanskog udarnog korpusa NOVJ u srednjoj Bosni. U petodnevni borbama, po-česnim razbijanjem kolona od Banje Luke (preko s. Jošavke), Kotor-Varoši i Teslića i izbegavanjem sudara sa glavnim kolonama, 12. divizija je izbegla okruženje i prisilila neprijatelja da se 18. juna povuče u polazne garnizone. Neprijatelj je imao oko 200 izbačenih iz stroja, a uništen mu je i jedan avion.
- U napuštenu Srebrenicu ušla dva bataljona ustaške 1. brigade. Ustaše su poklale oko 300 meštana.
- Osma krajiška udarna brigada Unske operativne grupe zauzela Vrnograč.
16. jun — Majevlčki NOP odred, ojačan 1. bataljonom 2. vojvodanske NOU brigade, zauzeo i porušio rudnik Ugljevik (kod Bijeljine). Razoružani su četa vojnika domobranskog (i. pešadijskog puka i 230 mesnih milicionera.
- U s. Koturovima (kod Bos. Dubice), na konferenciji kojoj je prisustvovalo 150 delegata NO odbora s Kozare, izabran ONO odbor za Kozaru.
- U s. Mrežici (kod Foče) četnici uhvatili i ubili člana Sanitetskog odseka VŠ NOV i POJ dr Stanka Martinovića, narodnog heroja.
- 16/17. jun — Osma krajiška udarna brigada Unske operativne grupe 4. korpusa NOVJ razbila manju žandarmerijsko-domobransku posadu i zauzela Bužim (kod Cazina).
17. jun — Glavna operativna grupa VS NOV i POJ (1. i 2. proleterska udarna i 7. divizija NOVJ), prodirući divergentno s Jahorine, u snažnom naletu razbila delove domo-branskog 3. korpusa i nemačke 369. legionarske divizije i ovladala većim delom istočne Bosne (između reka Prače i Spreče), gde su je prihvatile 1. i 2. vojvodanska NOU brigada i Birčanski NOP odred. Grupa je do 7. jula izbila na r. Drinu kod Zvornika i na r. Bosnu kod Doboja. gde je odmorila i popunila svoje iscrpene jedinice.
- U Fojnicu i Kreševo bez borbe ušla 5. udarna divizija NOVJ, zatim odbila više intervencija delova nemačke 373. legionarske divizije.
- 17/18. jun — Glavna operativna grupa VS NOV i POJ, u pokretu s pl. Jahorine, počela nasilni prelazak preko r. Prače i komunikacije Sarajevo — Višegrad na odseku s. Stambul-čić — s. Ustiprača. U dvodnevni borbama sve jedinice su prešle ovu zaprečnu liniju na kojoj je bilo angažovano oko 10 neprijateljskih bataljona (glavna nemačke 369. legionarske divizije i 738 puk nemačke 118. lovačke divizije, ojačani delovima 202. tenkovskog bataljona i po jednim bataljonom 4. puka »Brandenburg«, ustaške 1. bri-gade i domobranskog 9. pešadijskog puka).⁵
- U rejonu Vitez — Podvitez (na pruži Sarajevo — Višegrad) 2. proleterska NOU bri-gada, kao leva kolona 2. proleterske udarne divizije NOVJ, razbila nemačku po-sadu (vod pešadije i 2 tenka), ali zbog pristizanja oklopnog voza nije zauzela ž. st. Stambulčić. Brigada je u toku dana spretila nemačku borbenu grupu »Vertmiler« (1. bataljon 4. puka »Brandenburg«, 369. protivtonkovski bataljon, 12. četa 202. ten-¹ S tom brigadom je krenuo I Oblasni komitet KPJ za Hercegovinu 1" vezi sa ovim Vrhovni komandant Je uputio u rejon Prozora I okružno povereništvo KPJ za Prozor i Konjic, sa delom boraca ranijeg Prozorskog bataljona. radi obnove Ramskog NOP odreda ' Cetirt dana kasnije r. Prafu su prešle i fi istočnobosanska (bez dva bataljona) i Majevička NOU brigada (be- lednog bataljona)

kovskog bataljona i delovi 2. bataljona ustaške 1. brigade) da iz Pala prodre prema Sjetlini i Podgrabu, te je, na taj način, obezbedila neometan prelaz Glavne operativne grupe VŠ NOV i POJ.

- Na Rudom brdu (k. 1001) kod ž. st. Podgrab, prelazeći put u dolini r. Prače, 8. hrvatska brigada (do 250 boraca), kao prethodnica 7. divizije NOVJ. iznenadila i s položaja zbacila nemački 369. izviđački bataljon. Ali je u toku borbe bila odsečena od glavne svoje divizije i okružena od nemačke borbene grupe »Fišer* 369. legionarske divizije (sastava četiri bataljona). Brigada je borbom u okruženju i svojom upornošću vezala za sebe glavninu nemačke 369. legionarske divizije i time olakšala prelazak drugih dveju kolona Glavne operativne grupe VS NOV i POJ, a sutradan se probila za njima, ali je pri tom izgubila preko 40 boraca.

- 18. jun
  - Posle dvanaeslodnevnog marša. pod borbom, 5. udarna divizija (dve brigade) 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ stigla iz rejonu Prnjavora na određene joj položaje (s. Hadžići, s. Tarčin, Ivan-sedlo) na ž. pruzi Sarajevo — Mostar u cilju prihvata Glavne operativne grupe VS NOV i POJ po proboju sa Sutjeske.¹
  - U rejonu s. Bara i s. Cemernice (na putu Sarajevo — Goražde) 3. krajiška udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ razbila nemačku borbenu grupu »Kuhtner« (Kuchtner) 369. legionarske divizije 1 druge manje nemačke delove, a na ž. st. Renovica zarobila četu domobranskog 9. pešadijskog puka.
  - U rejonu Rudište — s. Crkvine (kod Sekovića) delovi 1. i 2. vojvođanske NOU brigade i Birčanski NOP odred razbili polubataljon domobranskog 15. pešadijskog puka i zarobili 140 domobrana sa naoružanjem i opremom.

- 18/19. jun
  - Desna kolona Glavne operativne grupe VŠ NOV i POJ (6. istočnobosanska i Majevička NOU brigada) naišla na pukovsku borbenu grupu »Anaker« nemačke 118. lovačke divizije u rejonu s. Osiječani, kod prevoja Hranjen, te nije uspjela da pređe put Sarajevo — Goražde. Posle kraće borbe jedinice su se uputile ka Goraždu. Prilikom povlačenja dva bataljona 6. istočnobosanske i jedan bataljon Majevičke NOU brigade odvojili su se od kolone i prešli komunikaciju i r. Praču kod ž. st. Renovica.

- 19. jun
  - U s. Piskavici (kod Uloga) delovi 10. hercegovačke NOU brigade uništili četnički Štab istočne Bosne i Hercegovine, zarobivši oko 10 oficira iz pratnje i zaplenivši arhivu, zlato i novac (484 zlatne funte i preko 400.000 kuna. lira i dinara).

- 19/20. jun
  - U rejonu s. Sjetline glavnina razbijene 3. udarne divizije NOVJ (sem po jednog bataljona 1. dalmatinske i 5. crnogorske NOU brigade)⁸ prešla prugu Sarajevo Višegrad i, u toku dana. na Romaniji se priključila Glavnoj operativnoj grupi VS NOV i POJ.

- 20. jun
  - S linije s. Tarčin — s. Blažuj — Kiseljak — s. Busovača otpočeo napad delova nemačke 373. i 369. legionarske divizije u cilju odbacivanja jedinica 5. udarne divizije NOVJ s komunikacije Sarajevo — Mostar. Izbegavajući frontalne borbe, jedinice NOVJ su napadale manje kolone na komunikacijama, a kod s. Zabrđa razbile jedan ojačani bataljon. Neprijatelj je do 23. juna zauzeo Kreševo i Fojnicu, ali je 5. udarna divizija NOVJ i dalje ostala na ovom području.
  - U rejonu Sokolca 1. proleterska divizija Glavne operativne grupe VŠ NOV i POJ uspostavila vezu s jedinicama Operativnog štaba za istočnu Bosnu (1. i 2. vojvođanskom NOU brigadom i Birčanskim i Majevičkim NOP odredom).

- 20/21. jun
  - U Velikoj Kladuši Unska operativna grupa, 4. korpusa NOVJ ojačana 2. udarnom brigadom 8. divizije NOVJ, napala i u 20-časovnoj borbi razbila dva bataljona 11. puka domobranske 2. pešadijske divizije, ali, zbog intervencije jakih delova nemačke 114. lovačke divizije, mesto nije zauzela.

- 21/22. jun
  - Kod ž. st. Dub 6. istočnobosanska i Majevička NOU brigada bez borbe prešle r. Praču i prugu Sarajevo — Višegrad i uputile se u sastav Glavne operativne grupe VS NOV i POJ.

- 23. jun
  - Oblasni komitet KPJ za Bos. krajinu uputio svim organizacijama direktivno pismo u vezi sa organizacijom žetve. (Da bi se žetva obavila što potpunije i u što kraćem roku, formirane su omladinske radne čete, bataljoni i brigade, angažovani su svi organi vojne i narodne vlasti, organizacije KPJ, SKOJ-a, USAOJ-a, AFZ-a i pionira i jedinice 2. bosanskog udarnog korpusa NOVJ.

¹ Udarne grupa (tri bataljona) 2. bosanskog udarnog korpusa NOVJ. posle Šestodnevno marša iz s. Blagaja (kod Kupresa), tri dana kasnije, na južnim padinama pl Bitovnje, ušla je u sastav 5. udarne divizije NOVJ.

⁸ Odsconl od glavnine prilikom prelaska pruge, oni su. preko pl. Johorine. skrenuli prema Hercegovini i priključili se 10. hercegovačkoj NOU brigadi.

1943. jun

CRNA GORA

jun 1943.

24. jun — Prva proleterska udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ razbila 28. bataljon ustaške 1. brigade i zauzela Han-Pijesak.
- 24/25. jun — Druga proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ rasterala malobrojnu mesnu miliciju i zauzela Olovo, gde je uništila ž. st., dve lokomotive i oko 30 vagona.
25. jun — Delovi 12. divizije 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ posle petodnevne borbe odbacili iz rejonu Skender-Vakufa, preko Vrbasa, četničku Vrbasku brigadu i delove četničkog Manjačkog odreda.
- 25/26. jun — Prva proleterska i 1. i 2. vojvođanska NOU brigada razbile posadu (dva bataljona domobranskog 15. pešadijskog puka i jedan bataljon ustaške 1. brigade) i zauzele Vlasenicu. Ostaci posade (679 vojnika), većinom bez oružja, pobjegli u s. Drinjaču. U borbi je poginuo politički komesar 6. bataljona 1. proleterske NOU brigade Ante Bilobrk, narodni heroj.
- Treća krajiška udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ savladala manje delove ustaške 1. brigade i zauzela Srebrenicu i Bratunac.
- 27/28. jun — Delovi 2. i 4. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ razbili mesni bataljon milicije i zauzeli Kladanj.
28. jun — Prva proleterska i 2. vojvođanska NOU brigada odbacile 20. i 29. bataljon ustaške 1. brigade prema Zvorniku i zauzele s. Drinjaču. Oko 120 ustaša i žandarma održalo se u žand. stanici do idućeg dana, kada su im 21. i 29. bataljon ustaške 1. brigade omogućili da se probiju u Zvornik.
- Delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« opljačkali i spalili s. D. Drežanj (kod Nevesinja) i ubili 36 ljudi, žena i dece.
- 28/29. jun — Peta udarna divizija NOVJ forsirala r. Bosnu i zauzela Kakanj. Iznenađene posade na obezbeđenju rudnika, mostova i ž. pruge (ojačana četa domobrana) uglavnom su zarobljene. Uz pomoć oko 200 radnika uništena su postrojenja rudnika uglja i termoelektrana u Kaknju, ž. stanice Jehovina, Modrinje, Cetići, Dobrinje, Porječani i Kakanj, 6 mostova, 4 lokomotive, oko 200 vagona i 25 km pruge, zbog čega je saobraćaj obustavljen 22 dana.
29. jun — Iz Sarajeva, Visokog, Zenice, Vareša i Breze delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i domobranske 4. lovačke brigade i 9. pešadijskog puka (na kraju: 3 nemačka i 4 domobranska bataljona, podržana artiljerijom, tenkovima, oklopnim vozovima i avijacijom) otpočeli nastupanje u cilju ponovnog zauzimanja Kaknja i izbacivanja 5. udarne divizije NOVJ iz zeničkog rudarskog bazena. Do 3. jula 5. divizija je u više sudara sa odvojenim kolonama nanela neprijatelju znatne gubitke i izvukla se na pl. Zvijezdu.
- Delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« spalili s. Ljeskovi Dub (kod Nevesinja) i pobili sve zatečeno stanovništvo — 208 ljudi, žena i dece.
- Jun k. — Po direktivi PK KPJ za Bosnu i Hercegovinu, Oblasni komitet KPJ za istočnu Bosnu obnovio Okružni komitet KPJ za Majevicu.

CRNA GORA

1. jun — U rejonu s. Brljevo — Štirna — s. Budnja (Zupa pivska) tri brigade 2. proleterske udarne i 3. udarne divizije NOVJ (4. proleterska, 7. krajiška i 10. hercegovačka NOU brigada) noćnim napadom razbile delove nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«, prešle r. Vrbnicu i izbile u s. Miloševiče (kod Šavnika). U borbi je poginuo borac bombaš Vojin Poleksić, narodni heroj.
- Otpočelo prebacivanje nemačke 118. lovačke divizije s donjeg toka r. Tare na r. Sutjesku i glavnine nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« (koju je na položaju Šavnik — s. Bare smenila italijanska divizija »Ferara«) preko Gacka u susret 118. lovačkoj diviziji, u cilju stezanja obruča i uništenja Glavne operativne grupe VS NOV i POJ.
2. jun — Na Vučevo izbila 3. dalmatinska NOU brigada i preuzela položaje 6. istočnobosanske udarne brigade Drinske operativne grupe, koja je upućena ka s. Tjentištu da sadejstvuje s jedinicama određenim za prodor preko r. Sutjeske.
- Na prostoriji s. Curevo — s. Mratinje — s. Nikovići — s. Hum i u rejonu istočno od Avtovca nemački avioni, u 70 borbenih letova, bombardovali i mitraljirali jedinice Glavne operativne grupe VS NOV i POJ.

3. jun — Sedma krajiška udarna i 10. hercegovačka udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ povukle se ka Mratinju posle oštih trodnevnih borbi na Javorku (pivskom) protiv jedinica nemačke 7. SS divizije <Princ Eugen>, u kojima su pretrpele gubitke od oko 200 mrtvih i ranjenih. Poginuli su, pored ostalih, zamenik komandanta 10. hercegovačke NOU brigade Vlado Tomović i borac 7. krajiške NOU brigade Pavle Džever, narodni heroji.
4. jun — U s. Nikovićima (kod Zabljaka), po naređenju VS NOV i POJ, formiran Stab Južne grupe za proboj, koji je istog dana održao sastanak sa štabovima 3. udarne i 7. divizije NOVJ, na kome je odlučeno da se ispita mogućnost i izvrše pripreme za proboj u Sandžak.
5. jun — U rejonu ušća r. Sušice u r. Taru — s. Uzluč — s. Tepca jedinice 3. udarne i 7. divizije NOVJ izviđale prelaze na r. Tari radi prebacivanja u Sandžak i ustanovile da su ih neprijateljske snage čvrsto posele.
- Stab Južne grupe za proboj obavestio VS NOV i POJ da su mu propali pokušaji forsiranja r. Tare i da nema mogućnosti da se sa bolnicama prebaci u Sandžak, te predlaže da krene za Severnom grupom preko r. Pive u pravcu Sutjeske, što je VŠ istog dana usvojio, naredivši da se povedu samo pokretni ranjenici, a nepokretni sakriju po šumama i pećinama na Durmitoru i Pivskoj planini.
- Otpočeo napad nemačke 1. brdske divizije, borbene grupe »Ludviger«, italijanske divizije »Ferara« i borbene grupe »Izaska« italijanske divizije »Venecija« na jedinice Glavne operativne grupe VŠ NOV i POJ u donjim tokovima r. Tare i r. Pive.
6. jun — Preko improvizovanog mosta kod s. G. Kruševa, gde su pretrpele velike gubitke od nemačke avijacije, jedinice 7. divizije NOVJ prebacile se na levu obalu r. Pive i ubrzo izbile na Vučevo.
- Nemačka 7. SS divizija >Princ Eugen« potisnula 7. krajišku i 10. hercegovačku udarnu brigadu 3. udarne divizije NOVJ ka s. Tjentištu i severnim padinama Maglića i zauzela s. Mratinje i pl. Magljić.
7. jun — Kod s. Godinja (blizu Virpazara), u borbi protiv četnika, poginuo partijsko-politički radnik Blažo Jošov Orlandić, narodni heroj.
8. jun — Štab Južne grupe, zbog neuspelog prelaska preko r. Tare, naredio da se 3. udarna divizija NOVJ i Centralna bolnica VS prebace na levu obalu r. Pive preko improvizovanog mosta kod s. G. Kruševa i probiju preko Vučeva i Sutjeske za Severnom grupom. Divizija se uveče spustila u klisuru i u toku noći otpočela prebacivanje preko reke.
- Nemačka 1. brdska divizija, delovi 7. SS divizije »Princ Eugen«, borbena grupa »Ludviger« i italijanska divizija »Ferara«, uz neposrednu podršku nemačke avijacije, izvršili snažan pritisak na položaje 3. udarne divizije NOVJ na Pivskoj planini. Ova divizija je odolevala neprijatelju i, delom snaga, sklanjala teške ranjenike po pećinama Pivske pl. i u kanjonu r. Tare.
9. jun — GŠ i PK KPJ za Crnu Goru i Boku, glavnina 3. udarne divizije NOVJ i Centralna bolnica VŠ, posle uspešnog prelaska preko r. Pive, produžili pokret 1 u toku noći izbili na Vučevo. Nemačka avijacija, u 78 borbenih letova, skoro je neprekidno tukla njene snage u kanjonu r. Pive, nanevši im velike gubitke, a naročito teškim ranjenicima u blizini mosta kod s. G. Kruševa.
10. jun — Na Vučevu (visoravan na Magljiću) grupa članova PK KPJ i GŠ za Crnu Goru i Boku i nekoliko partijsko-političkih radnika održali sastanak na kome su, prema direktivi i zadatku CK KPJ, odlučili da se vrate u Crnu Goru najpovoljnijim pravcem: onim koji između s. Mralinja i pl. Maglića vodi ka pl. Goliji.
- Komanda Durmitorskog vojnog područja rasformirana a njeno ljudstvo priključeno jedinicama 3. udarne divizije NOVJ i Centralnoj bolnici VŠ.
15. jun — Kod s. Višnjice (blizu Pljevalja), po povratku sa r. Sutjeske, u borbi protiv četnika poginuo partijsko-politički radnik Milosav Stiković, narodni heroj.
- Jun p. p. — U durmitorskom srezu, u toku bitke na r. Sutjesci, nemačka 1. brdska i 7. SS divizija »Princ Eugen« i italijanska divizija »Ferara« ubile oko 1200 ljudi, uništile oko 5.500 stambenih i ostalih zgrada i opljačkale oko 67.000 grla stoke.
17. jun — Glavnine 3. proleterske (sandžačke) NOU brigade i 5. crnogorske NOU brigade koje nisu uspele da se, za Glavnom operativnom grupom VŠ probiju u istočnu Bosnu, probili su se sa r. Sutjeske, po grupama, na teritoriju Crne Gore i Sandžaka.

18. jun — Po direktivi CK KPJ, probijajući se s Vučeva, PK KPJ i GS NOV i PO za Crnu Goru i Boku i grupa partijsko-političkih radnika (ukupno oko 50 ljudi), stigli u Crnu Goru (u s. Višnjića Do na pl. Goliji). Sutradan su se prebacili u s. Petrove Dolove (kod Nikšića), odakle se, prema postavljenim zadacima, uputili raznim pravcima.
28. jun — U Nikšiću, Podgorici (sada: Titograd), Baru. Andrijevići i Beranama (sada: Ivangrad), po naređenju italijanskog guvernera za Crnu Goru, streljano 180 rodoljuba, kao odmazda za težak poraz 383. puka italijanske divizije »Venecija« u borbi na Bioču 14—17. maja.
- U kolašinskom srezu održani prvi sastanci komunista posle povratka partijskih radnika sa r. Sutjeske. Odlučeno je da se oživi aktivnost partizanskih četa. Ubrzo je formirana partizanska četa u Rovcima (kod Kolašina).
- Jun — Četnička kaznena ekspedicija uhapsila 113 rodoljuba u s. Babinom kod Berana (sada: Ivangrad) i predala ih italijanskim vlastima, a ove ih odmah uputile u koncentracione logore.

HRVATSKA

1. jun — Rukovodstvo NOF-a za Istru uputilo poziv stanovništvu da stupa u NOB.
- U s. Desincu (kod Jastrebarskog) 2. bataljon Žumberačko-pokupskog NOP odreda razoružao posadu od 7 domobrana.
2. jun — Kod ž. st. Kapela-Batrina (na pruži Sl. Brod — Nova Gradiška) Diverzantska grupa 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske uništila teretni voz (lokomotivu i 8 vagona).
3. jun — Na pruži Virovitica — Podrav. Slatina Diverzantska grupa 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske izbacila iz šina oklopni voz, a uništila lokomotivu i 6 vagona teretnog voza.
- 3/4. jun — Slunj zauzele jedinice 4. banijske brigade Unske operativne grupe i 8. krajiške brigade, ali su ga protivnapadom 5. juna ponovo povratile snage domobranskog 11. brdskog puka. Zarobljen je 21 žandarm i domobran, dok su jedinice NOVJ imale 5 mrtvih i 14 ranjenih.
4. jun — U Našicama jedinice 12. brigade 12. divizije NOVJ napale domobranski 4. inženjerski bataljon. Istovremeno je 17. brigada 10. divizije NOVJ odbila tri ustaška bataljona upućena kao pojačanje iz Osijeka. Poginulo je 57 i zarobljeno 190 domobrana, dok su 12. i 17. brigada imale 16 mrtvih i 24 ranjena.
- Ustaško uporište D. Motičinu (kod Našica) zauzele jedinice 21. brigade 10. divizije NOV.T. Poginula su 93 a ranjeno je 6 ustaša. Brigada je imala 7 mrtvih i 13 ranjenih.
- Kod ž. st. Lađevac (blizu Okučana) jedinice 1. NOP odreda i Diverzantska grupa 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske uništile teretni voz (lokomotivu i 50 vagona).
- U s. Brušanima (kod Gospića) 3. udarna brigada 6. divizije NOVJ napala ustaško-domobransku posadu, ali nije uspela da zauzme selo. Poginulo je 6 i ranjeno 16 neprijateljskih vojnika. Brigada je imala 15 mrtvih i 42 ranjena.
5. jun — U s. Zagvozdu (kod Makarske) jedinice Biokovskog NOP odreda napale posadu iz domobranskog 1. dobrovoljačkog puka. Poginulo je oko 30, a zarobljeno 38 domobrana. Odred je imao 3 mrtva i 6 ranjenih.
- Jun p. — U s. Crnoj Vlasi (kod Vrhovina) formiran Bataljon protiv pete kolone GŠ NOV i PO za Hrvatsku.
- Po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku od 17. maja preimenovane brigade 8. divizije NOVJ: 4. udarna u 1. brigadu; 5. udarna u 2. brigadu i 15. udarna u 3. brigadu.
- Po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku od 17. maja preimenovana 9. udarna brigada 6. divizije NOVJ u 3. brigadu 6. divizije.
- C. jun — U rejonu s. Dabra (kod Šibenika) delovi 2. bataljona Splitskog NOP odreda i Šibenska partizanska četa ubile 11 karabinijera.
- U dragi Vranjica (kod Trogira) jedinice 3. bataljona Splitskog NOP odreda oštetile italijanski vojni hidroavion i ranile 4 člana posade.

1943. jun

HRVATSKA

jun 1943.

7. jun — Kod s. M. Ciste (blizu Skradina) 1. bataljon Severnodalmatinskog NOP odreda napao antikomunističku miliciju i karabinijere, te ubio 4 i zarobio 5 milicionera i karabinijera, a imao 3 mrtva i 3 ranjena.
- 7/8. jun — Jako četničko uporište Josipdol (kod Ogulina) napale jedinice 3. udarne brigade 8. divizije NOVJ i pretrpele gubitke od 2 mrtva i 25 ranjenih.
8. jun — U s. Martiniću (kod Petrinje) delovi nemačkog 130. grenadirskog puka sa Inžinjerijskom četom domobranske 1. brdske divizije napali 2. bataljon 13. proleterske NOU brigade »Rade Končar«. Posle jednočasovne borbe neprijatelj je odbijen uz gubitke od 7 ranjenih i 9 zarobljenih. Bataljon je imao 2 ranjena.
- Na ž. st. Peščenica (kod Petrinje) 1. bataljon 13. proleterske NOU brigade »Rade Končar« razoružao 20 domobrana i uništio stanična postrojenja.
- U s. Vrhovinama (kod Otočca) održan veliki narodni zbor na kome su govorili predstavnici KPH, narodne vlasti, vojske i omladine.
9. jun — U rejonu Krpeljevca (kod Šibenika) 1. bataljon Severnodalmatinskog NOP odreda napao antikomunističku miliciju. Poginulo je 16 milicionera i 1 italijanski vojnik, a zarobljeno 27 milicionera.
- U srezu Ogulin održani izbori za mesne NO odbore na kojima je glasalo 95% stanovništva.
10. jun — U s. Brezovici (kod Zagreba) 3. bataljon 13. proleterske NOU brigade »Rade Končar« napao posadu i zarobio 13 domobrana, dok su se ostali razbežali.
- U s. Marinu ušle jedinice Splitskog NOP odreda, a italijanska posada se pod zaštitom dveju torpiljerki povukla u Trogir.
- 10/11. jun — Na ž. st. Odra (kod Zagreba) 2. bataljon 13. proleterske NOU brigade »Rade Končar« razoružao stražu od 6 domobrana, a stanicu zapalio.
11. jun — U Otočcu otpočela Prva zemaljska konferencija delegata AF2-a Hrvatske. Dalji rad je nastavljen u s. Prozoru, gde je 13. juna izabran Glavni odbor AF2-a.
- Delovi italijanske divizije »Zara« i Dinarske četničke divizije iz Knina i s. Strmice napali 2. udarnu brigadu 6. divizije NOVJ u rejonu s. Padena i s. Otona. Brigada je odlučnim protivnapadom odbacila neprijatelja u polazne rejone, nanevši mu gubitke od 39 mrtvih i ranjenih, dok je sama imala 1 mrtvog i 5 ranjenih.
- Jedinice italijanske divizije »Zara« otpočele pretres terena između s. Vodica i s. Ciste Male (kod Šibenika) i do 14. juna pohvatale i streljale 72 rodoljuba.
12. jun — Održana prva konferencija USAOJ-a za okrug Karlovac, na kojoj je izabran Okružni odbor.
- 12/13. jun — Jedinice 16. brigade 12. divizije NOVJ napale obezbeđenje ž. st. Suhopolje (kod Virovitice), te zarobile 16 domobrana i 1 oficira i zapalile staničnu zgradu, 3 skladišta i 8 vagona.
13. jun — U Otočcu i na Plitvičkim jezerima otpočelo dvodnevno Prvo zasedanje Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske (ZAVNOH-a). Izabran je Izvršni odbor i donete su odluke o daljoj oslobodilačkoj borbi u Hrvatskoj. U rezoluciji ZAVNOH-a je istaknuto da treba sve rodoljubive i demokratske snage okupiti u jedinstveni NOF, pojačati borbu za oslobođenje Istre, Zadra, Rijeke, jadranskih ostrva. anektiranog dela Dalmacije. Hrvatskog primorja, Gorskog kotara i Međumurja i onemogućiti ponovno uspostavljanje protivnarodnog režima.
- Jedinice 17. brigade 10. divizije NOVJ zauzele s. Sirač (kod Daruvara) a za to vreme 21. brigada odbila neprijateljska pojačanja iz Pakraca. Poginulo je 57, ranjeno 55 i zarobljeno 85 vojnika domobranske 4. brdske brigade, dok su jedinice 10. divizije imale 27 mrtvih i 63 ranjena. Tom prilikom je poginula Persa Bosanac, deseter 1. čete 2. bataljona 17. brigade, narodni heroj.
- 13/14. jun — Jedinice 2. udarne brigade 6. divizije NOVJ napale posadu italijanske divizije »Zara« u s. Radučiću i s. Mokrom Polju, ali je napad obustavljen zbog jakog otpora neprijatelja i italijansko-četničkih pojačanja upućenih iz Knina, s. Golubića i s. Đevrsaka. Neprijateljski gubici: 14 mrtvih i 30 ranjenih, 2. ličke brigade: 19 mrtvih i 52 ranjena.
- Jun s. — Po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku formiran 2. primorsko-goranski NOP odred.

17. jun — Cetingrad zauzela 2. udarna brigada 8. divizije NOVJ i zarobila, a delom uništila, dve čete domobranskog 11. brdskog puka. Poginulo je 60, ranjeno 15 i zarobljeno 160 domobrana. Brigada je imala 13 mrtvih i 41 ranjenog. Tada je poginuo i Milan Čakširan, narodni heroj.
18. jun — Oslobođenu teritoriju Zumberka napalo pet ojačanih ustaških i italijanskih bataljona. Posle desetodnevnih jakih borbi protiv 13. proleterske NOU brigade »Rade Končar« i Zumberačko-pokupskog NOP odreda na prostori s. Krašić — s. Vivodina — s. Sošice neprijatelj se morao povući uz gubitke od 152 mrtva, ranjena 1 nestala. Jedinice NOVJ su imale 22 mrtva i 53 ranjena.
19. jun — Slunj zauzele jedinice 8. divizije NOVJ i zarobile 45 vojnika 1 3 oficira domobranskog 11. brdskog puka. dok se ostatak posade probio ka s. Furjanu i s. Ladevcu.
- U rejonu s. Ravče, s. Kljenka, s. Zavojana 1 s. Kozice oko 3.500 vojnika italijanske divizije »Mesina« i domobranskog 1. dobrovoljačkog puka iz Vrgorca napalo Biokovski NOP odred. Posle dvodnevnih borbi neprijatelj se 21. juna povukao uz gubitke od 9 mrtvih i 26 ranjenih. Odred je imao 9 mrtvih.
20. jun — Po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, u Slavoniji rasformiran Stab 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske.
- U V. Kladaši 2. udarna brigada 8. divizije NOVJ i 4. banjska brigada Unske operativne grupe napale dva bataljona domobranskog 11. brdskog puka. Napad je sutradan obustavljen zbog pristizanja delova nemačke 114. lovačke divizije i domobranske 2. brdske brigade. Zarobljeno je 185, poginulo 40 i ranjeno 100 domobrana, dok su jedinice NOVJ imale 35 mrtvih, 121 ranjenog i 10 nestalih.
- Kod s. Stupnika (na pruzi Zagreb — Jastrebarsko) minom uništen teretni voz (lokomotiva 1 10 vagona) i ranjeno 5 domobrana.
- Na putu Petrinja — s. Gora četa »Matija Gubec« Banijskog NOP odreda napala iz zasede i zarobila 18 domobrana.
21. jun — Po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku formiran Stab Grupe primorsko-goranskih NOP odreda, te prestao rad dotadanjeg Štaba 5. operativne zone NOV i PO Hrvatske.
- Na Korčuli partizanski vod napao italijanske karabiniјere sa stanice Cara, te ubio 7 i ranio 2 karabiniјera. Radi odmazde, jedinice 93. puka italijanske divizije »Mesina« su uhapsile veći broj rodoljuba, pa 40 njih streljale.
- Na ž. st. Saš (kod Sunje) 3. bataljon Banijskog NOP odreda zarobio stražu od 16 domobrana.
22. jun — U rejonu s. Nježića (kod Slav. Požege) 21. brigada 10. divizije NOVJ napala nemačku borbenu grupu koja je prodrla u oslobođenu Požešku kotlinu, te je posle teške jednodnevne borbe odbacila u Slav. Požegu. Poginulo je 11, ranjeno 26 i nestalo 5 nemačkih vojnika. Brigada je imala 8 mrtvih i 20 ranjenih.
- Kod s. Putičanja (blizu Šibenika) dva bataljona Severnodalmatinskog NOP odreda napali karabiniјere i antikomunističku miliciju. Poginulo je 18, ranjeno 8 i zarobljeno 20 neprijateljskih vojnika. Odred je imao 1 mrtvog.
23. jun — Zdravstveni odsek ZAVNOH-a izdao Uputstvo za rad na uspostavljanju zdravstvene službe na oslobođenoj teritoriji Hrvatske.
25. jun — Jedinice Biokovskog NOP odreda napale posadu s. Grabovca (kod Makarske). Poginula su 1 ranjena 3, a zarobljeno je 8 domobrana.
- Delovi 4. ustaške brigade iz Gospića, podržani italijanskom avijacijom, napali 3. udarnu brigadu 6. divizije NOVJ i posle teške borbe zauzeli s. Lički Osik i s. Budak. Ustaše su imale 21 mrtvog, 42 ranjena i 8 nestalih, a 3. brigada 13 mrtvih i 26 ranjenih.
- Jedinice 2. udarne brigade 6. divizije NOVJ napale i potisle četničke snage iz s. Golubića, s. Radinovića i s. Rončevića, ali su se i same morale povući pred nadmoćnim italijansko-četničkim snagama iz Knina, uz gubitke od 6 mrtvih i 8 zarobljenih.
26. jun — U rejonu s. Zupića (kod Petrinje) 1. bataljon Banijskog NOP odreda sa četom »Matija Gubec« napao iz zasede nemačku autokolonu i uništio 2, a oštetiо 4 kamiona. Poginulo je 11 nemačkih vojnika i 1 oficir, a zarobljen je 1 vojnik. Bataljon je imao 1 mrtvog i 2 ranjena.

1943. jun

MAKEDONIJA

jun 1943.

- 26/27. jun – Na ž. st. Ivanić-Grad 1. bataljon Moslavačkog NOP odred zarobio 18 domobrana.
27. jun – GŠ NOV i PO za Hrvatsku naredio 12. diviziji NOVJ da se iz Slavonije, preko Bilogore, Moslavine i Kalnika, prebaci u Hrvatsko zagorje sa zadatkom da s tamošnjim jedinicama pristupi zauzimanju manjih neprijateljskih uporišta, politički deluje i sprovede mobilizaciju.
28. jun – U Otočcu otpočela dvodnevna Prva pokrajinska konferencija antifašističke omladine Hrvatske, na kojoj je izabran Glavni odbor USAOH-a od 26 članova.
- U rejonu s. Smiljana, s. Oteša i s. Klanca (kod Gospića) 1. udarna i 3. udarna brigada 6. divizije NOVJ napale delove 4 ustaške brigade, ali su se posle jednodnevne borbe morale povući pod pritiskom jačih snaga iz Gospića. Neprijatelj je imao 5 mrtvih i 29 ranjenih, a jedinice 6. divizije 18 mrtvih i 49 ranjenih.
- Po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku preimenovana 4. banijska brigada Unske operativne grupe u 1. brigadu Unske operativne grupe.
29. jun – Kod s. Vrhovaea (na pl. Papuku), po naređenju Štaba 2. hrvatskog korpusa NOVJ. formiran Požeški NOP odred.
- Kod s. Borojevaca (blizu Đakova), po naređenju Štaba 2. korpusa NOV i PO Hrvatske, formiran Diljski NOP odred.
- Kod s. Gornji Borki (blizu Daruvara), po naređenju Štaba 2. korpusa NOV i PO Hrvatske, formiran Daruvarski NOP odred.
- U s. Gakovu (kod Grubišnjog Polja), po naređenju Štaba 2. korpusa NOV i PO Hrvatske, formiran Bilogorski NOP odred.
- Po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku preimenovana 16. NO brigada 12. divizije NOVJ u Omladinsku brigadu »Joža Vlahović«.
- Po naređenju Štaba 2. korpusa NOV i PO Hrvatske, 1. NOP odred 3. operativne zone preimenovan u Posavski, a 2. NOP odred u Podravski NOP odred.
- Kod s. Sudovca (blizu Varaždinskih Toplica) Zagorska udarna četa Kalničkog NOP odreda zarobila 21 domobrana.
30. jun – U s. Obijaju (kod Topuskog), po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku, formirana 2. brigada Unske operativne grupe.
- Kod Stubice (na putu s. Pirovac – s. Tijesno) 1. četa 1. bataljona Severnodalmatinskog NOP odreda napadom iz zasede zarobila 7, ubila 9 i ranila 2 vojnika iz italijanske divizije »Zara«. Za odmazdu, italijanski vojnici su u selima Betini, Hraminl, Murteru i Pirovcu (kod Šibenika) zapalili 15 kuća i streljali 25 ljudi.

MAKEDONIJA

- I. jun – U s. Crnovištu (kod Kostura, u Grčkoj) Bitoljski NOP odred »Goce Delčev« i grčki partizanski odred »Vičo« razoružali seosku kontračetu i održali miting sa seljacima, a potom se povukli na pl. Vičo.
3. jun – NOP odredi »Dobri Daskalov« i »Sava Mihajlov« ušli u s. Pravednik, s. Šeškovo i s. Dradnju (kod Kavadaraca) pošto su posle polučasovne borbe, savladali otpor bugarske policije u s. Dradnji. Odredi su u ovim selima spalili opštinske arhive, a žito i vunu, koju je okupator rekvirirao, i zaplenjeni novac vratili seljacima. Zarobljena su 3 policajca, a zaplenjeno je 8 pušaka, 2 pištolja i dosta municije.
4. jun – U s. Galištu (kod Kavadaraca) NOP odredi »Dobri Daskalov« i »Sava Mihajlov« održali veoma uspeo zbor sa seljacima.
5. jun – U s. Drenu i s. Smolanu (kod Kavadaraca) NOP odredi »Dobri Daskalov« i »Sava Mihajlov« održali mitinge. Odred »Sava Mihajlov«, napuštajući s. Dren, vodio borbu protiv bugarske zasede.
- Jun p. – Prespansko-ohridski NOP odred »Damjan Gruev« održao uspele tajne zborove sa stanovništvom sela Leskovec, Šurlenci. Stenje (kod Rosna) i Olašani (kod Ohrida) pozivajući ga da stupa u NOP odrede.
- Kod pl. Jame (na putu Kičevo – Debar) Kičevsko-mavrovski NOP odred posekao tt stubove u dužini od 1 km i spalio dva mosta, a potom održao uspele zborove i formirao NO odbore LI S. Ehlovcu i s. Gari.

6. jun – Us. Berbacu (kod Kumanova) delovi 2. južnomoravskog NOP odreda u kraćoj borbi materali u bekstvo oko 40 bugarskih policajaca.
7. jun – U Tikvešu delovi bugarske 14. i 15. divizije i policijske snage iz Kavadaraca, Velesa i Prilepa preduzeli koncentrična dejstva da bi uništili NOP odrede »Dobri Daskalov« i »Sava Mihajlov«. Odredi su u to vreme, po zadatku, bili krenuli na područje Velesa, ali nisu uspeli da se tamo probiju, već su se, pod borbom, po grupama prebacili preko Vitačeva ka pl. Kožufu. Neprijatelj je do 16. juna sreljao u Tikvešu 72 seljaka a u s. Vataši, posle zverskog mučenja, 12 omladinaca od 14 do 16 godina; zatim se, opljačkavši i popalivši više sela, povukao u polazne garnizone
- ». jun – Kod s. Fariša (blizu Kavadaraca) NOP odred »Dobri Daskalov« razbio bugarsku zasedu.
9. jun – Us. M. i s. G. Radobili (kod Kavadaraca) upao NOP odred »Dobri Daskalov« i održao zbor sa seljacima, kojima je podelio 900 kg vune nađene u opštinskom inagacinu. Bugarska policija je potom streljala 4 pripadnika NOP-a.
10. jun – Direkcija bugarske policije u Sofiji naredila oblasnim načelnicima policije »carstva« da strogo sprovede odluku vlade o konfiskaciji celokupne imovine partizana i njihovih porodica, kao i pristalica NOP-a koji ih prihvataju i podržavaju.
- jl. jun – Bitoljski NOP odred »Goce Delčev«, po direktivi GS NOV i PO za Makedoniju, prešao iz Egejske Makedonije, gde je dotada dejstvovao. na našu teritoriju u rejonu s. Graešnice (kod Bitolja).
12. jun – Kod mesta zvanog Klinska lesa (blizu Kavadaraca) bugarska zaseda, posle kraće borbe, ubila političkog komesara 3. operativne zone NOV i PO Makedonije. 2 bolesna borca NOP odreda »Dobri Daskalov« i 1 seljaka koji su pokušavali da pređu Crnu reku.
13. jun – Kod Kaluđerovog kamena (na pl. Kozjaku) NOP odredi »Dobri Daskalov« i »Sava Mihajlov«, posle kraće borbe, izbegli okruženje koje su im pripremili bugarska vojska i policijski odred i bez gubitaka se povukli prema pl. Kožufu.
14. jun – U rejonu ž. st. Prošeka (na pruzi Kičevo – Struga) Kičevsko-mavrovski NOP odred napao železnički transport, ubio 7 italijanskih vojnika i zaplenio 1 p. mitraljez, 7 pušaka, dosta municije i druge opreme.
- Jun s. – U rejonu s. Podvisa (kod Kičeva) formiran SK KPJ za kičevski srez.
- Us. Maglencima i s. Jablanici (kod Kumanova) bugarska policija i preševska kontračeta streljale 15 seljaka za odmazdu zbog netispeha policijskog odroda »Benkovski« u borbama protiv jedinica NOV kumanovskog i vranjskog područja.
16. jun – Između s. Rakle i s. Nikodina (kod Prilepa), u borbi protiv bugarskih vojnika i policije, ranjen zamenik komandanta NOP odreda »Dobri Daskalov« Blažo Todorovski Čičo, narodni heroj (posle nekoliko dana podlegao ranama).
23. jun – U s. Lavci (kod Bitolja) bugarska vojska i policija opkolile grupu od 13 partizana Bitoljskog NOP odreda »Goce Delčev«. Posle kraće borbe poginuli su vršilac dužnosti komandanta 2. operativne zone NOV i PO Makedonije i jedan borac, dok su se ostali borci probili i kasnije priključili svojem odrodu.
26. jun – Kumanovska partijska organizacija formirala dve partizanske grupe, koje su do kraja jula dejstvovale delom na vranjskom terenu, u sastavu 2. južnomoravskog NOP odreda, a delom u rejonu Kozjaka. (Ove grupe su poslužile kao jezgro za formiranje Kumanovskog NOP odreda.)
28. jun – Us. Rakovu (kod Lerina, u Grčkoj) Prespansko-ohridski NOP odred »Damjan Gruev« i Bitoljski NOP odred »Goce Delčev« razoružali 8 policajaca, zapalili opštinsku arhivu i održali uspeo miting.
- Us. Orahu (kod Kumanova) Kumanovska partizanska grupa, neposredno posle formiranja, spalila opštinsku arhivu.

1943. jun

SLOVENIJA

jun 1943.

SLOVENIJA

5. jun – U blizini s. Bogenšperka i s. Osredeka (kod Litije) 1. slovenačka NOU brigada »Tone Tomšič«, posle više naizmeničnih juriša, razbila dve nemačke policijske kolone iz Litije, koje su nadirale u pomoć napadnutim posadama s. Osredeka i s. Javorja. Brigada se pred veće prebacila preko nemačko-italijanske demarkacione linije u rejon s. Bukovice (kod Trebnja).
6. jun – U rejonu s. Ribnica – k. 374 – s. Zagorica (kod Trebnja) jake italijanske snage okružile 1. slovenačku NOU brigadu »Tone Tomšič«. Brigada je, u oštrim borbama, probila dva neprijateljska obruča, pa se kroz italijansko uporište s. Malu Loku, preko pruge, prebacila u rejon s. Dobrnica.
7. jun – Između s. Kneže i s. Sv. Lucije (sada: Most na Soči, kod Tolmina) 6. slovenačka NOU brigada »Ivan Gradnik« porušila železnički most na r. Bači, dug oko 100 m, i time za duži period onemogućila prebacivanje nemačkih trupa i svaki saobraćaj ovom prugom.
- U blizini s. Trtnika kod Podbrda (blizu Bohinjske Bistrice) zaseda 3. bataljona 6. slovenačke NOU brigade »Ivan Gradnik« razbila jaku italijansku patrolu, nanevši joj gubitke od 1 mrtvog i 5 ranjenih.
9. jun – Italijanske snage iz Trebnja, Mirne Peči i Žužemberka napale 1. slovenačku NOU brigadu »Tone Tomšič« i 2. slovenačku NOU brigadu »Matija Gubec«. Posle oštre borbe u rejonu s. Dobrnič – s. Korita – s. Dobrave neprijatelj je odbačen uz gubitke od 1 mrtvog i 5 ranjenih.
- U. jun – Kod s. Vrbičja (blizu Grosuplja) 1. bataljon 51. pešadijskog puka italijanske divizije »Kačatori dele Alpi« izvršio napad na 2. bataljon 4. slovenačke NOU brigade »Ljubo Šercer«, ali je posle oštre borbe odbačen u polazni garnizon Senturje, uz gubitke od 2 mrtva i 8 ranjenih. Slovenački bataljon je imao 2 mrtva i 5 ranjenih.
13. jun – U blizini s. Vrha i s. Rogateca (kod Grosuplja) dva bataljona 51. i 52. pešadijskog puka italijanske divizije »Kačatori dele Alpi« iz s. Želimlja i s. Senturja napali 3. i 4. bataljon 4. slovenačke NOU brigade »Ljubo Šercer«. Posle oštre viščasovne borbe neprijatelj je, energičnim udarom, odbačen ka s. Gradišću. Poginulo je 10 i ranjeno 7 italijanskih vojnika. Gubici jedinica NOVJ: 6 ranjenih.
- Na mostu na r. Savi kod Kranja zaseda 7. bataljona Gorenjskog NOP odreda napala nemačku policijsku auto-kolonu od 0 automobila, nanevši joj znatne gubitke. Time je omogućila da ostale snage bataljona nesmetano izvrše mobilizaciju u s. Stražišću, u neposrednoj blizini Kranja.
20. jun – CK KP Slovenije dao PK KPS za Slovenačko primorje ocenu dotadanjeg rada i uputstvo za budući rad i konstatovao da najveći rezultat NOB-a u Slovenačkom primorju predstavlja uspela mobilizacija, koju ni pooštrene represalije nisu mogle da spreče. Istovremeno je ukazano na opasnost -sredinaštva < kao nove forme rada reakcije i naglasio potrebu za daljim učvršćenjem Partije i stvaranjem jedinstvenog oslobodilačkog pokreta.
22. jun – Kod zaseoka Kodra (blizu Idrije) patrola 5. slovenačke NOU brigade »Simon Gregorčič« uništila italijanski autobus s posadom 1. pokretnog odreda karabinijera. Poginulo je 15, a teško ranjeno 5 karabinijera i zaplenjeno je njihovo naoružanje.
24. jun – Kod s. Rajhenaua (blizu Kočevja) 1. slovenačka NOU brigada »Tone Tomšič« napala i razbila italijansku kolonu iz sastava grupacije crnih košulja »21. april«. Poginulo je 16, ranjeno 6 i zarobljeno 10 italijanskih vojnika, dok se samo 13 njih spasio bekstvom u Kočevje.
- U Gorenjskoj, naredbom GS NOV i PO za Sloveniju, formirana 2. operativna zona NOV i PO Slovenije (ili gorenjska zona), koja je obuhvatala teritoriju Gorenjske i zapadni deo Koruške.
21. jun – Štab Primorske operativne zone NOV i PO Slovenije naredio Stabu 5. slovenačke NOU brigade »Simon Gregorčič« da jedan bataljon uputi na područje Trsta gde će prihvatiti novopridošle borce iz Trsta, Tržica i Krasa i transportovati ih u Dolenjsku radi naoružavanja i obuke, kao i da intenzivnije preduzima diverzantske akcije na komunikacijama.
25. jun – Na padinama pl. Nizkog vrha, kod s. Stoibice u Režiji, delovi 2. bataljona 5. slovenačke NOU brigade »Simon Gregorčič« razbili italijansku jedinicu teritorijalne odbrane iz Trbiža Poginulo je 5 i zarobljeno 8 italijanskih vojnika.

1943. jun

SRBIJA

jun 1943.

SRBIJA

1. jun — U s. Razbojni (kod Kruševca) Rasinski NOP odred i jedna četa 3. bataljona 1. južnomoravskog NOP odreda vodili borbu protiv delova SDS, te ubili 2 i ranili 4 vojnika,
2. jun — Na Fruškoj gori. od dotadašnje Grupe udarnih bataljona, formirana 3. vojvodanska NOU brigada, jačine 3 bataljona.
- Na putu Irig — Petrovaradin 2. bataljon 3. vojvodanske NOU brigade iz zasede uništio vojnički automobil, a potom, u petočasovnoj borbi, razbio 450 ustaša i domobrana. Neprijatelju su naneti gubici od 25 mrtvih i 45 ranjenih, dok je 2. bataljon imao 1 mrtvog i 3 ranjena.
3. jun — Između s. Vognja i Srem. Mitrovlee Diverzantska grupa 3. odreda 3. operative zone NOV i PO Hrvatske minirala prugu i oštetila nemački transportni voz. Na ruševine ovoga voza naleteo je drugi teretni voz. te se survao sa pruge. Uništeno su 2 lokomotive i 20 vagona, a poginulo je 12 i ranjeno 43 nemačka vojnika.
- Između s. Dučine i s. Rogače (kod Sopota). u borbi protiv delova SDS, 2. četa Kosmajskog NOP odreda ubila 18 i ranila više neprijateljskih vojnika. Poginuo je komandir čete Ivan Zahred, narodni heroj, a 2 su borca ranjena.
- jun — U Srem. Rači Bosutska partizanska četa razoružala delove domobranskog Železniko-stražarskog bataljona, zaplenila 29 pušaka s municijom i zapalila kasarnu i ž. st. Sava-Rača.
- U s. Makršanu (kod Kruševca) delovi Rasinskog NOP odreda ubili 2 četnika i zaplenili izvesnu količinu rekviriranih namirnica.
- Jun p. — U blizini s. Silbaša (kod Bač. Palanke) održano savetovanje partijskih rukovodilaca Bačke. Proučeno je »Otvoreno pismo« PK KPJ za Vojvodinu, upućeno 15. maja svim članovima KPJ u Bačkoj i Baranji, i određeni su dalji zadaci.
6. jun — Kod s. Lipija (blizu Mionice) Valjevski NOP odred se sukobio sa četnicima 1 ubio 4. a ranio 6 četnika.
8. jun — U blizini s. Ravne (pod pl. Kozjakom) tri čete 2. južnomoravskog NOP odreda u dvočasovnoj borbi razbile oko 120 bugarskih policajaca.
- Između s. Batajnice i s. Nove Pazove diverzantska grupa 3. bataljona 3. NOP odreda 3. operative zone NOV i PO Hrvatske minirala prugu i uništila lokomotivu i 7 vagona teretnog voza, zbog čega je saobraćaj bio obustavljen 15 časova.
9. jun — U Blace upala jedna četa Rasinskog NOP odreda, sa grupom boraca 3. bataljona 1. južnomoravskog NOP odreda, i iz sreskog magacina izvukla 1200 kg čeeera, te polovinu toga podelila narodu.
- U rudniku uglja kod Alekstnca jedna četa 3. bataljona 1. južnomoravskog NOP odreda, sa desetinom boraca bivšeg Ozrenskog NOP odreda, uz pomoć rudara, porušila 3 rudarska okna, električnu centralu i sve zgrade sa postrojenjima, tako da je proizvodnja obustavljena skoro pola godine.
- [0. jun — Štab 3. (jastrebačkog) bataljona 1. južnomoravskog NOP odreda naredio opštinskim upravama na levoj obali r. Toplice da mu predaju sav propagandni materijal koji dobijaju od okupatora i da ga obaveštavaju o naredbama okupatorskih i kvislinških vlasti, a da okupatoru ne dostavljaju izveštaje.
- GŠ NOV i PO za Srbiju naredio Štabu 1. šumadijskog NOP odreda da formira udarni bataljon kao jezgro za formiranje buduće brigade
- U blizini s. Buca (kod Kruševca) delovi Rasinskog NOP odreda razbili delove četničke Rasinske brigade, zarobivši 1 četnika i zaplenivši brigadnu arhivu. 2 puške i 1 automat sa 400 metaka.
- Okružni komitet KPJ za Srem uputio proglas sreskim i mesnim partijskim rukovodstvima povodom odbrane žetve.
- J/11, jun — Kosmajski NOP odred spalio ž. st. Radinac, a potom zaustavio voz iz M. Krsne i zaplenjenu lokomotivu pod punom parom pustio u pravcu Smedereva.
- ? jun — Oblasni komitet KPJ za Bačku i Baranju izdao uputstvo o organizaciji i radu NO odbora.

13. jun
- U s. Krivom Viru (kod Boljevca) završeno dvodnevno savetovanje članova OK KPJ za Zaječar i Požarevac i članova KPJ iz NOP odreda, kome su prisustvovali delegati PK KPJ i GS NOV i PO za Srbiju. Odlučeno je da se formira Zaječarsko-timočki NOP odred »Milenko Brković Crni« (sastava: jedan bataljon); da se obnavljaju 1 formiraju nove organizacije KPJ i SKOJ-a, kao i NO odbori i druge društveno-političke organizacije.
  - Između s. Platičeva i s. Klenka delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske minirali prugu Ruma – Sabac i uništili lokomotivu i 4 vagona nemačkog voza u kojem su bile trupe i konji. Poginulo je oko 20 i zarobljeno 7 vojnika a ubijeno preko 40 konja. Odred je imao 6 poginulih i 1 ranjenog.
14. jun
- Između Stalaća i Đunisa delovi Rasinskog NOP odreda miniranjem porušili prugu na tri mesta, usled čega je iskočio iz šina transportni voz sa nemačkim vojnicima. Vatrom iz automatskih oružja i oštećenjem vagona neprijatelju su naneti veliki gubici. Ranjena su i 3 bugarska vojnika koji su obezbeđivali prugu. Saobraćaj je prekinut 36 časova.
  - Delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske posekli 80 tt stubova na putu Sid – Ilok – s. Susek i porušili mostove na putu s. Susek – s. Sviloš i između Srem. Mitrovice i s. Mandeiosa.
15. jun
- Od dve čete Zaječarsko-timočkog NOP odreda i jedne čete 3. bataljona 1. južnomoravskog NOP odreda formiran Zaječarsko-timočki NOP odred »Milenko Brković Crni« (sastava: jedan bataljon, odnosno tri čete, ukupne jačine oko 100 boraca).
- Jun p.p.
- U Deliblatskoj šumi (kod Kovina) održana partijska konferencija Južnobanatskog NOP odreda, na kojoj je odlučeno da ovaj odred, da bi izbegao uništenje, napusti Veliku peščaru, privremeno podeljen u tri grupe: prva grupa će otići u Rumuniju, drugu u pravcu Vršca (u Vršačke planine) a treća u Srbiju.
- Jun d. p.
- U blizini s. Jablanice (kod Boljevca) bataljon Zaječarsko-timočkog NOP odreda napao grupu od oko 30 četnika i potpuno je razbio.
16. jun
- U s. Sv. Iliji (kod Vranja) 3. bataljon 2. južnomoravskog NOP odreda napao bugarske policajce i naterao ih u bekstvo, zaplenivši 17 pušaka, 3 revolvera i drugu opremu.
17. jun
- Kod s. Čelija (na putu Kruševac – Brus) četa Rasinskog NOP odreda i četa 3. bataljona 1. južnomoravskog NOP odreda sačekale u zasedi 2 nemačka kamiona i ubile 13 a ranile 9 nemačkih vojnika, zapalile 1 kamion i zaplenile opremu i naoružanje. (Za odmazdu, nemački vojnici su 29. juna streljali oko 500–600 ljudi, žena i dece iz Kruševca i okoline, među kojima i ceo VITI razred kruševačke gimnazije.)
  - Kod s. Bukovice i s. Sezemče (blizu Kruševca). u borbi protiv četnika i dolova SDS. Rasinski NOP odred ubio 6 i ranio 3 neprijateljska vojnika, uz sopstvene gubitke od 1 poginulog, a zaplenio mitraljez, puškomitraljez i 3 puške.
19. jun
- Između s. Batajnice i s. Dobanovaca (kod Zemuna) Diverzantska grupa 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske minirala prugu i uništila lokomotivu i 9 vagona transportnog voza sa ustašama, zbog čega je saobraćaj obustavljen 3 dana.
- 19/20. jun
- Kosmajski NOP odred spalio ž. st. Umčari (na pruzi Beograd–M. Krsna) i zarobio 3 pripadnika SDS.
20. jun
- Kod s. Jastrepca (blizu Vlasotinaca) delovi 2. južnomoravskog NOP odreda iz zasede ubili 1 i ranili 1 bugarskog vojnika.
  - U s. Trgovištu (kod Vranja) 3. bataljon 2. južnomoravskog NOP odreda napao bugarske policajce, koji su se razbežali. Zaplenjeno je 9 pušaka s municijom i zapljena je opštinska arhiva.
21. jun
- Na pl. Rudniku delovi 1. Šumadijskog NOP odreda u borbi ubili 3 i ranili 4 četnika.
22. jun
- Kod s. Pavlovaca Diverzantska grupa 3 NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske minirala prugu Ruma – s. Vrdnik i uništila lokomotivu i 6 vagona transportnog voza, zbog čega je saobraćaj obustavljen 5 dana.
23. jun
- U s. Glavanovcima (kod Trna, Bugarska) desetina boraca 2. južnomoravskog NOP odreda i 5 bugarskih partizana napali bugarske policajce, koji su odmah pobešli. Zaplenjeno je 8 pušaka, 1 automat. 2 pištolja i municija i porušena je mlekara.

1943. jun

SRBIJA

- Kod Troglan bare (na Kučajskim planinama) delovi SDS i četnici (oko 1000 ljudi) napali bataljon Zaječarsko-timočkog NOP odreda, ali je ovaj uspeo da odbije napad. Neprijatelj je imao 13 mrtvih, a bataljon 3 poginula (među kojima je i politički komesar bataljona) i 2 ranjena.
- 25. jun
  - Između Stare i Nove Pazove Diverzantska grupa 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske minirala prugu i uništila lokomotivu i 6 vagona nemačkog voza. Poginulo je 10 i ranjeno 40 vojnika, a saobraćaj obustavljen 16 časova.
  - Oblasni komitet KPJ za Bačku i Baranju uputio narodima Bačke i Baranje proglas u vezi odbrane i sabotaže žetve.
- 27. jun
  - U s. Rđavici i s. Korbevcu (kod Vranja) 2. bataljon 2. južnomoravskog NOP odreda zaplenio 20 pušaka sa 1200 metaka i drugu opremu.
  - U s. Garašima (kod Arandelovca) GS NOV i PO za Srbiju održao sastanak s vojno-političkim rukovodiocima iz Sumadije. Odlučeno je da se unutar NOP odreda formiraju udarni bataljoni kao jezgra za formiranje brigada.
  - U s. G. Stepošu (kod Kruševca) 2. četa Rasinskog NOP odreda, preobučena u nemačke uniforme, upala u stanicu poljske straže, te pobila posadu i zapalila stanicu, zaplenivši mitraljez i 14 pušaka s municijom.
- 28. jun
  - U rudniku uglja »Trnava (kod Preševa) delovi 2. južnomoravskog NOP odreda ubili nemačkog vojnika, demolirali postrojenja i zaplenili 3 puške, municiju, 150 kg eksploziva, 120.000 leva i drugi materijal.
  - Na pl. Bukulji, od dela boraca 1. šumadijskog, Valjevskog i Kosmajskog NOP odreda, formiran 1. šumadijski udarni NOP bataljon.
  - Između s. Neština i Iloka delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske pokidali tt veze i posekli 60 tt stubova.
- 28/29. jun
  - U Arandelovac upao 1. šumadijski udarni partizanski bataljon. On je, uprkos tome što su se u mestu nalazili jedan bugarski bataljon, 850 vojnika nemačkog 5. SS policijskog puka i oko 100 vojnika SDS, uspeo da uhvati 10 okupatorskih agenata i zapleni veću količinu odeće i obuće i preko 1.000.000 dinara. Potom se nesmetano povukao na pl. Bukulju.
- 29. jun
  - GŠ NOV i PO za Srbiju naredio Štabu 1. južnomoravskog NOP odreda da u sastavu svojeg odreda formira dva udarna bataljona, a od preostalog ljudstva formira tri bataljona: Kukavički, Jablanički i Jastrebački i stvori uslove za formiranje brigade.
  - Na pl. Bukulji delovi nemačkog 5. SS policijskog puka i delovi SDS iz Arandelovca napali 1. šumadijski udarni bataljon. Posle oštre viščasovne borbe neprijatelj je odbačen u Arandelovac. Poginulo je 6 nemačkih vojnika i 14 vojnika SDS a ranjen ih je veći broj. Bataljon je imao 6 mrtvih i 3 ranjena.
  - Između s. Erdevika i s. Ljube (kod Iloka) delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske posekli 50 tt stubova.
- 29/30. jun
  - Između s. Klenka i s. Grabovaca i između s. Klenka i s. Hrtkovaca (na putu Šabac – Ruma) delovi 3. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske posekli 222 tt stuba.
- 30. jun
  - PK KPJ za Srbiju uputio OK KPJ za Leskovac pismo u kome ukazuje na potrebu da se preduzmu mere za stvaranje NO brigade i da se spreči neprijatelj da od naroda opljačka letinu.
- Jun k.
  - Kod Opolja, na zapadnim padinama Sar-planine, albanska milicija prevarom zarobila oko 20 boraca Šarplaninskog NOP odreda koji su se prebacivali za Malesiju u Albaniji.
- Jun
  - U blizini s. Silbaša (kod Bač. Palanke) održano partijsko savetovanje na kome je proučeno Otvoreno pismo PK KPJ za Vojvodinu i odlučeno da se okupatoru pruži Siri i masovnji otpor.
  - U s. Lapotincu i s. Crkvici (kod Lebana) formirani opštinski NO odbori